

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Νεότερη Ελληνική Ιστορία

Ενότητα 5: Μέλπω Αξιώτη

Αν. Καθηγήτρια: Ι. Βαμβακίδου

e-mail: ibambak@uowm.gr

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοπός

- Γνωριμία των φοιτητών-τριών με μαρξιστές δασκάλους και ιστορική αναδρομή εκπαιδευτικών ζητημάτων.

Ενότητες

- Βιογραφικά στοιχεία Μέλπως Αξιώτη.
- Προβολή του έργου της.
- Σύντομη παρουσίαση και σχολιασμός χρονογραφήματος.
- Σχολιασμός και ανάλυση εικόνων.

Κώστας Βάρναλης

Αντί προλόγου:

*Όλα τελειώνουνε κι όλα περνάνε
ιδέες βασίλισσες κακογερνάνε
στις νέες ανάγκες σου,
κόπος βαρύς
σκοπούς αλάθρευτους κοίτα να βρεις.
Κώστας Βάρναλης (1928)*

Βιογραφικά (1/3)

- Η Αξιώτη (1905-1973), κόρη του Μυκονιάτη μουσικοσυνθέτη και τεχνοκριτικού Γεωργίου Αξιώτη και μιας αριστοκράτισσας - ΤΙ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΤΕ;
- Μεγάλωσε στη Μύκονο.
- Μετά στο Σχολαρχείο - «Ουρσουλίνες» της Τήνου.
- Για να επιβιώσει ασχολήθηκε με τη ραπτική.

Βιογραφικά (2/3)

- Στην Κατοχή εντάχθηκε στο ΕΑΜ, στην Εθνική Αλληλεγγύη και έγραφε για ΕΑΜικά έντυπα.
- Διωκόμενη κατέφυγε (1947) στο Παρίσι, όπου συνέχισε τον αγώνα της.
- Με απαίτηση της ελληνικής κυβέρνησης, το 1950 απελάθηκε από τη Γαλλία και εγκαταστάθηκε στη Γερμανική Λαοκρατική Δημοκρατία.
- Το 1952 πήγε στη Βαρσοβία και εργάστηκε σε ελληνική εκπομπή του ραδιοφωνικού σταθμού.

Βιογραφικά (3/3)

- Το 1956 επέστρεψε στη ΓΛΔ, όπου ως το 1964 δίδαξε στο πανεπιστήμιο του Humboldt Νέα Ελληνικά και Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας.
- Τον Δεκέμβριο του 1964 μπόρεσε να επισκεφθεί την Ελλάδα και το 1965 επαναπατρίσθηκε.
- Φτωχή και άρρωστη, η Μέλπω Αξιώτη πέθανε στις 23/5/1973.
- Στο αυτοβιογραφικό έργο «Κάδμω» (1972) έγραφε: «Κι εγώ τώρα σε ποιον θ' αφήσω την κληρονομιά μου;.. Όχι την υλική κληρονομιά - δεν έχω εγώ παρόμοια, κι έτσι δεν είμαι τώρα πια παρά ένα άγαλμα μαρμάρινο πάνω σ' ένα μικρό σταυροδρόμι...» ,ΤΙ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΤΕ;

Μέλπω Αξιώτη (1/8)

- 1936 στο ΚΚΕ.
- «Δύσκολες νύχτες» μυθιστόρημα .
- Γρηγόριος Ξενόπουλος: ύστερα από 500 χρόνια οι "Δύσκολες νύχτες" θα παραμένουν ένα αξεπέραστο πρότυπο για την ελληνική λογοτεχνία.
- Το 1939, εκδίδει το πρώτο ποιητικό βιβλίο «Σύμπτωση».

Μέλπω Αξιώτη (2/8)

- Στα ποιήματά της – εντοπίζεται ο υπερρεαλισμός.
- «Κοντραμπάντο» (1959) και «Θαλασσινά» (1962) από το 1947 ως τον επαναπατρισμό, τον Δεκέμβριο του 1964, έζησε σε Παρίσι, Δρέσδη, πρώην Ανατολικό Βερολίνο, Βαρσοβία, Βουλγαρία.
- Από την εξορία στέλνει τα ποιήματά της στην Επιτροπή Διαφώτισης της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ.

Μέλπω Αξιώτη (3/8)

- **Έργα:** «Θέλετε να χορέψομε Μαρία;» (1940), «Εικοστός αιώνας» (1946), τα διηγήματα «Το σπίτι μου» (1965), το αυτοβιογραφικό «Η Κάδμω» (1972), τα χρονικά «Απάντηση σε πέντε ερωτήματα», «Οι Ελληνίδες φρουροί της Ελλάδας», «Πρωτομαγιές 1886 - 1945» (1945), το δοκίμιο «Μια καταγραφή στην περιοχή της λογοτεχνίας» (1983).
- Μετέφρασε Γκόρκι, Τσέχοφ, Ραντιγκέ, Ιονέσκο κ.ά.
- ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΤΕ ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΥΤΩΝ.

Μέλπω Αξιώτη (4/8) - φωτογραφικό πορτρέτο

Μέλπω Αξιώτη (5/8)

- Η κομμουνίστρια, αγωνίστρια της ΕΑΜικής Αντίστασης, πρωτοπόρα συγγραφέας Μέλπω Αξιώτη με προσωπική, «επαναστατική» θεματολογικά και μορφολογικά γραφή έλεγε:

«Η τέχνη πριν γίνει τέχνη ήταν κι αυτή ζωή».

- Διωκόμενη το 1947 καταφεύγει στο Παρίσι, όπου συνεχίζει να αγωνίζεται και γνωρίζεται με κορυφαίους Γάλλους κομμουνιστές καλλιτέχνες-Λουί Αραγκόν, Πολ Ελιάρ, Πάμπλο Πικάσο κ.ά.

Μέλπω Αξιώτη (6/8)

- Για τους Έλληνες λογοτέχνες και διανοούμενους, η ιστορική πραγματικότητα, ιδίως σε μια περίοδο που οι τάξεις των εκμεταλλευομένων και το ΚΚΕ βρίσκονταν στο προσκήνιο της Ιστορίας, ήταν μείζονος σημασίας.

Μέλπω Αξιώτη (7/8)

- Η Μέλπω Αξιώτη, μαχητική αγωνίστρια του πνεύματος αλλά και της δράσης στα χρόνια της εθνικής αντίστασης, μέλος του ΚΚΕ από το 1936 και μέχρι το τέλος της ζωής της, είναι από τους λογοτέχνες που με το έργο τους παίρνουν άμεσα θέση σε σχέση με τα γεγονότα του Δεκέμβρη.
- Σ' όλη τη διάρκεια της Κατοχής, πέρα από τους κύκλους της Αριστεράς, σχετιζόταν και με διανοούμενους όπως ο Σεφέρης, ο Εγγονόπουλος, ο Θεοτοκάς κ.ά.
- Στο Παρίσι, η Αξιώτη σχετίζεται με τον κύκλο των κομμουνιστών ποιητών, μεταξύ των οποίων οι Eluard και Aragon, με αποτέλεσμα οι απόψεις της πάνω στα ζητήματα της τέχνης να διασταυρώνονται με την πείρα που είχαν αποκομίσει οι ίδιοι από τα ρεύματα και τις τάσεις στη γαλλική λογοτεχνία κατά την περίοδο αυτή.
- Τα κριτικά και θεωρητικά κείμενα της Αξιώτη μοιάζουν να είναι η φυσική συνέχεια των χρονικών και των διηγημάτων που δημοσίευσε στα χρόνια της Κατοχής και του Εμφυλίου.

Λογοτεχνία και μαρξισμός

- Άρθρο σε γαλλικό περιοδικό με τίτλο «Γιατί δεν μπορούμε να μιλήσουμε για τον Μπαλζάκ» .
- Η μελέτη της με τίτλο «Μια καταγραφή στην περιοχή της λογοτεχνίας», που κυκλοφορεί από τη Νέα Ελλάδα το '53.
- Πρόκειται για κείμενα, όπου ουσιαστικά επεξεργάζεται – σε σχέση με τη σύγχρονή της ιστορική συγκυρία στην Ελλάδα – τις αποφάσεις και τις κατευθύνσεις για την τέχνη και τη λογοτεχνία στην ΕΣΣΔ, όπως διαμορφώθηκαν και εξελίχθηκαν μετά το Συνέδριο των Σοβιετικών Συγγραφέων του 1934 και το πρόταγμα του σοσιαλιστικού ρεαλισμού.
- Χρησιμοποιεί ως αφορμή την περίπτωση του Μπαλζάκ και του γαλλικού ρεαλισμού γενικότερα, για να περιγράψει τους δρόμους μέσα από τους οποίους οι Έλληνες προοδευτικοί λογοτέχνες αξιοποίησαν το ρεαλισμό.
- Το έργο της είναι σήμερα ένα από τα ελκυστικότερα αντικείμενα μελέτης και διδασχής σε αρκετά ευρωπαϊκά πανεπιστήμια .

Μέλπω Αξιώτη (8/8)

- Η Αξιώτη παραθέτει στη μελέτη της την τοποθέτηση του Μαλένκωφ στο 19ο Συνέδριο του ΚΚΣΕ σχετικά με την καλλιτεχνική δημιουργία, η οποία για να μπορεί να είναι σε επαφή με την εποχή και τους ανθρώπους της θα πρέπει να αναπαράγει τους κοινωνικούς της τύπους.
- Αναζητά τους τύπους αυτούς ανάμεσα στους χιλιάδες αντάρτες και μαχητές του ΔΣΕ, ανάμεσα στους διακόσιους της Καισαριανής, σε αγωνιστές επώνυμους και ανώνυμους, σ' ολόκληρο τον ελληνικό λαό.
- «Δεν έχουμε τάχα κι εμείς οι Έλληνες τη βάση από όπου μπορούμε να βγάλουμε τους τύπους μας, τους καινούργιους ήρωες που απαιτεί η λογοτεχνία του σοσιαλιστικού ρεαλισμού;
- Δεν έχουμε τάχα κι εμείς τον ελληνικό χαρακτήρα που να τον βρούμε γύρω μας να τον προβάσουμε και να τον φωτίσουμε με το φως το αληθινό, που θα τον αναδείξει σ' ολόκληρο το μεγαλείο του πριν απ' όλα εθνικό και ακριβώς γι' αυτό και πανανθρώπινο;».

Βιβλιογραφία

- Βλ. **Τέχνη Αντίστασης-Εμφυλίου**, αναδημοσίευση από **Ριζοσπάστη** mauroflight.wordpress.com/
- 13 Μαΐου 2012, ένθετο Πολιτισμός, Ριζοσπάστης.

Νικηφόρος Βρεττάκος

- Ο Νικηφόρος Βρεττάκος, δίπλα στην προτομή της Μυκονιάτισσας Μ. Αξιώτη, που βρίσκεται στην πλατεία της περιοχής Μύλων της Μυκόνου (έργο του γλύπτη Πραξιτέλη Τζανουλίνου).

«ΧΕΡ ΝΤΟΚΤΟΡ»

(χρονογράφημα) (1/2)

- Ήμασταν τότε τέσσερις φίλοι: Ο ένας άντρας, τρεις γυναίκες. Ποιοι ήταν δε χρειάζεται. Όχι πως δεν έχουν ονόματα. Αλλά γιατί οι ζωές οι τέτοιες δεν έχουν όνομα ξεχωριστό. Είναι πρώτα ο εαυτός τους, αλλά μαζί είναι κι άλλοι πολλοί.
- Ήμασταν κάποτε λοιπόν οι τέσσερις. Έχω μείνει τώρα μονάχη. Τι γίνηκαν οι άλλοι; Φύγανε. Ακούστε πώς φύγανε.
- Κινήσαμε ένα πρωί μαζί μες στη ζωή. Όλοι μιλούσαμε την ίδια γλώσσα. Τα ελληνικά. Μιλούσαμε όμως και μιαν άλλη γλώσσα. Το εσπεράντο. Εκείνη, δηλαδή, τη γλώσσα που δεν πάει να είσαι Αλβανός, Κινέζος ή Μεξικανός! Δίνεις αμέσως νύξη. Και καταλαβαίνεσαι. Είναι σαν την αγάπη. Που μιλιέται κι εκείνη και καταλαβαίνεται κι απ' τον κάθε ξενόγλωσσο.

«ΧΕΡ ΝΤΟΚΤΟΡ»

(χρονογράφημα) (2/2)

- Περνούσαμε τότε το χρόνο 1939. Μια μακρινή τώρα υπόθεση είναι η εποχή εκείνη. Μακρινή τόσο αφάνταστα γι' αυτούς που ζουν ακόμα... Έχουν να κουβαλούν στην πλάτη τους τόμους βαριούς παγκόσμιας ιστορίας. Τους τόμους της περιόδου 1939 μέχρι '45. Τότε στοιβάζονταν φοβερά τα σύννεφα πάνω στην υδρόγειο. Η καταιγίδα ήταν δίπλα. Έκανες έτσι και τη μυριζόσουνα.
- Λέγαμε τότε εμείς οι τέσσερις: Τώρα τι θα κάμουν οι Γάλλοι. Τα διεθνή προλεταριάτα. Ο Ρούζβελτ. Οι Ινδίες. Τα αγγλικά τρέιντ-γιούνιονς. Η κόκκινη Κίνα. Ήταν τα πιόνια τούτα τα μαγκιόρα. Μια μετατόπισή τους άστοχη, και μπορεί και να το μπατάριζε το διεθνές καράβι. Νύχτες ξενυχτούσαμε. Να προβλέψομε κάτι. Σαν τις χαρτορίχτρες. Να προλάβομε κάτι. Σαν στοργικοί γιατροί, αν μας περνούσε από το χέρι μας.
- Μια νύχτα κάναμε και ονειράτα. «Σκεφτείτε, όταν θα καρφωθεί στο Βερολίνο η Κόκκινη σημαία! Όταν θα μπούνε απελευθερωτές στο τμήμα εκείνο της γης! Τι χαρά θα την έχουμε!»

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, Βαμβακίδου Ιφιγένεια. «**Νεότερη Ελληνική Ιστορία**». Έκδοση: 1.0. Κοζάνη 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.uowm.gr/courses/NURED273/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Όχι Παράγωγα Έργα Μη Εμπορική Χρήση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

